

EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ PRÁVO

Volný pohyb kapitálu

a

Finanční služby

ČÁST PRVNÍ

VOLNÝ POHYB KAPITÁLU

Jednostranný přesun aktiv z jednoho členského státu do druhého

Pojem "volný pohyb kapitálu" zahrnuje

- pohyb věcného kapitálu (právo k nemovitostem, podnikatelské účasti)
- peněžního kapitálu (cenné papíry, úvěry).

Volný pohyb plateb je komplementární svobodou k volnému pohybu kapitálu.

V současné době je volný pohyb kapitálu a plateb realizován na základě článků 63 až 66 TFEU, doplněné články 75 a 215, jimiž se stanoví sankce. (dříve čl. 56-60)

POHYB KAPITÁLU

- pohyb kapitálu vymezen například jako **finanční operace, jejímž cílem je umístit a investovat kapitál**, což představuje významnou oporu pro aplikovatelnost svobody pohybu kapitálu. Další možná definice pohybu kapitálu je jeho vymezení jako **přeshraničního převodu** (nabytí, zpeněžení či transferu) **hodnot buď ve formě investičního kapitálu** (např. nemovitosti, obchodní podíly), **nebo ve formě peněžního kapitálu** (např. cenné papíry či střednědobé a dlouhodobé úvěry).
- v rozsudku Evropského soudního dvora ze dne 31. ledna 1984, C-286/92, Luisi a Carbone

PRÁVNÍ ZÁKLAD

- prvním krokem byla **směrnice Rady 88/361/EHS** ze dne 24. června 1988, která ke dni 1. července 1990

Zrušila veškerá zbývající omezení pohybu kapitálu mezi rezidenty členských států. Výsledkem bylo rozšíření liberalizace na peněžní nebo částečně peněžní transakce

Tato svoboda zakotvená v TFEU se vztahuje i na třetí země, což je ojedinělé. Ustanovení zakazuje veškerá omezení, nikoliv pouze omezení diskriminační. Zavádí obecný zákaz, který přesahuje rámec pouhého odstranění nerovného zacházení na základě státní příslušnosti (viz věc C-367/98, Komise v. Portugalsko, odstavec 44).

CÍLE

Všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy navzájem a mezi členskými státy a třetími zeměmi mají být odstraněna

U pohybu kapitálu mezi členskými státy a třetími zeměmi však mají členské státy zaručeny rovněž následující možnosti:

- 1) rozhodnout se za výjimečných okolností pro ochranná opatření;
- 2) uplatnit omezení, která před určitým datem existovala vůči třetím zemím a určitým kategoriím pohybu kapitálu;
- 3) takováto omezení zavést, ale jen za velmi specifických okolností.

ZÁSADA VOLNÉHO POHYBU KAPITÁLU

- Ustanovení čl. 65 odst. 1 Smlouvy o fungování EU umožňují odlišný daňový režim pro nerezidenty a zahraniční investice, to však nesmí sloužit jako prostředek svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování volného pohybu kapitálu (čl. 65 odst. 3 SFEU).
- Zásada volného pohybu kapitálu převažuje ve vztahu vůči třetím zemím nad zásadou vzájemnosti i zásadou zachování vyjednávací síly (viz rozsudek ve věci C-101/05, Skatteverket v. A)

VÝJIMKY

- **Výjimky** se ve většině případů omezují na **pohyb kapitálu z a do třetích zemí** (článek 64 Smlouvy)
- Článek 66 Smlouvy o fungování EU se zabývá mimořádnými opatřeními ve vztahu ke třetím zemím, ta však mohou platit pouze po dobu šesti měsíců.
- Jediná odůvodněná omezení pohybu kapitálu obecně, včetně pohybu kapitálu v rámci Unie, jež se mohou členské státy rozhodnout uplatnit, jsou stanovena v článku 65 Smlouvy o fungování EU
 - opatření, která by zabránila porušování vnitrostátních právních předpisů (konkrétně v oblasti zdanění a obezřetnostního dohledu nad finančními službami);
 - postupy pro ohlašování pohybu kapitálu pro správní či statistické účely;
 - opatření z důvodu veřejného pořádku či veřejné bezpečnosti.

ŘEŠENÍ PŘÍPADŮ PORUŠENÍ A SOUDNÍ ROZHODNUTÍ

V případech, kdy členské státy neodůvodněně omezí svobodu pohybu kapitálu, se uplatňuje obvyklé řízení o nesplnění povinnosti stanovené články 258 až 260 Smlouvy o fungování EU.

Významné případy porušení předpisů zahrnovaly mimo jiné zvláštní práva veřejných orgánů v soukromých společnostech či odvětvích

(např. Komise v. Německo, věc C-112/05 Volkswagen), případ Evropská komise v. Portugalsko (věc C-171/08) z roku 2010, v němž Soudní dvůr potvrdil předchozí judikaturu ohledně zvláštních práv a zdůraznil, že volný pohyb kapitálu zahrnuje jak „přímé“, tak „portfoliové“ investice, a jeden případ týkající se třetí země (věc C-452/04 Fidium Finanz).

PLATBY

Pokud jde o **platby**, čl. 63 odst. 2 Smlouvy o fungování EU stanoví, že „v rámci této kapitoly jsou zakázána všechna omezení plateb mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi.“

Směrnice o platebních službách 2007/64/ES poskytuje právní základ pro vytvoření jednotného platebního trhu pro celou EU do roku 2010

ČÁST DRUHÁ

FINANČNÍ SLUŽBY

- V odvětví finančních služeb jsou právním základem obvykle články 49 a 56 Smlouvy o fungování Evropské unie TFEU, jež stanoví svobodu usazování a svobodu poskytování služeb

BANKOVNICTVÍ A PLATEBNÍ STYK

- Směrnice o kapitálových požadavcích 2013/36/EU (CRD) a nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích (CRR, společně CRD IV)
- například výslovně ukládá měření provozního rizika a umožňuje zlepšit řízení rizika, neboť povoluje interní systémy pro posouzení rizika (ratingy). V souvislosti s následnými změnami (směrnice o kapitálových požadavcích II-IV) byly zavedeny např. předpisy týkající se resekuritizace a zásad odměňování, jakož i vyšší kapitálové požadavky. Nařízení o kapitálových požadavcích by mělo zajistit jednotné uplatňování (jednotný soubor pravidel).

CÍLE

- Cílem směrnice a nařízení je zavést moderní právní rámec pro úvěrové instituce, který je schopen reagovat na riziko a zohledňuje mezinárodní rámcovou dohodu Basilejského výboru pro bankovní dohled (Basel Committee on Banking Supervision) o kapitálových požadavcích úvěrových institucí (Basilej III)

CO PŘINÁŠÍ

- Prostřednictvím směrnice o kapitálových požadavcích IV byla basilejská rámcová dohoda přenesena do práva EU a byla přizpůsobena evropskému odvětví finančních služeb při zohlednění priorit EP z roku 2010 (zlepšení kapitálového základu, standardů likvidity, proticyklických opatření, pákového poměru a pokrytí úvěrového rizika protistrany)

PLATEBNÍ SLUŽBY

- Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu (Payment Services Directive, PSD, zrušena na podzim roku 2015); směrnice (EU) 2015/2366 (PSD 2). Směrnice PSD 2 vstoupila v platnost dne 12. 1. 2016 a ve vnitrostátních právních předpisech musí být provedena do začátku roku 2018.
- Tato směrnice usnadňuje bezhotovostní platební styk v celé EU a vytváří jednotnou oblast pro platby v eurech (Single European Payment Area, SEPA).
- Směrnici doplňuje nařízení (EU) č. 924/2009 a nařízení (EU) č. 260/2012

PLATEBNÍ SLUŽBY

- Některá ustanovení směrnice o platebních službách na vnitřním trhu byla kritizována: např. chybí porovnání (příslušného) čísla IBAN se jménem majitele účtu, v důsledku čehož budou prováděny převody prostředků i v případě, že tyto údaje nesouhlasí. Nelze také omezit zmocnění k inkasu výší částky a je vyloučena možnost stornovat platbu po jejím přijetí. Směrnice PSD 2 vyvolala znepokojení ohledně bezpečnosti a ochrany údajů.

OBLAST CENNÝCH PAPÍRŮ

- Směrnice 2014/65/EU a nařízení (EU) č. 600/2014 (směrnice o trzích finančních nástrojů, MiFID). V návaznosti na revizi směrnice zahájenou v roce 2011 byla přijata v podobě přepracovaného znění směrnice („MiFID II“) a nařízení („MiFIR“).

CÍLE

- zavedeny celoevropské jednotné normy pro obchodování s cennými papíry, které rozvíjí hospodářskou soutěž a zvyšují ochranu vkladatelů, mimo jiné prostřednictvím nových ustanovení na ochranu vkladatelů, větší transparentností při poskytování provizí z poradenství v oblasti vkladů a lépe integrovanými nabídkami služeb od poskytovatelů finančních služeb

NESROVNALOSTI

- Ochránci vkladatelů mají výhrady např. k tomu, že důkazní břemeno chybné nebo neúplné rady nese vkladatel, zatímco dokumentační povinnost má poradce.
- Porušení předpisů o kontrole rovněž nemá žádné občanskoprávní dopady, takže se vkladatel nemůže domáhat žádné náhrady škody.
- Jelikož se jedná o tzv. Lamfalussyho směrnici, je k jejímu provedení nutné přijmout řadu naplánovaných prováděcích ustanovení. Totéž platí i pro novou směrnici, resp. nařízení.

KOLEKTIVNÍ INVESTOVÁNÍ

- Směrnice 2009/65/ES o investičních fondech (o subjektech kolektivního investování do převoditelných cenných papírů, SKIPCP)

CÍLE

- Od roku 1985 mohou podílové jednotky harmonizovaných investičních fondů na základě směrnice o SKIPCP získat „evropský pas“, díky němuž mohou být poté, co získaly povolení v jednom členském státě, uváděny na trh ve všech ostatních členských státech, pakliže podaly příslušným orgánům oznámení.
- odstraňuje administrativní překážky pro přeshraniční uvádění na trh a stanovuje pravidla pro spojování fondů, tzv. struktury „master-feeder“, požadavky na depozitní banky, pravidla odpovědnosti a politiky odměňování, resp. sankce.
- Zlepšilo se poskytování informací investorům i spolupráce mezi vnitrostátními orgány dohledu.

OBLAST POJIŠTĚNÍ

- Směrnice 2009/138/ES o pojišťovací a zajišťovací činnosti (Solvency II)
- Směrnice 2014/51/EU, kterou se mění Solvency II (Omnibus II)

Evropská směrnice Solvency II vešla v platnost. 1.1.2016 Od okamžiku schválení vypracování samotné směrnice to trvalo „pouhých“ šest let

VELMI DLOUHÁ DOBA OD PŘEDLOŽENÍ KE SCHVÁLENÍ SOLVENCY II

- Legislativní postup pro směrnici Solventnost II je názorným dokladem obtíží spojených s dvoustupňovým legislativním postupem, u něž je nutné zavést prováděcí opatření k provádění a uplatňování rámcové směrnice: teprve v roce 2011 předložila Komise návrh „Omnibus II“s cílem zohlednit novou strukturu dohledu a především zřízení Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA), k němuž došlo na začátku roku 2011.

CÍLE

- Směrnice zásadním způsobem reformuje finanční dohled nad pojišťovnami a představuje přechod od dosavadního statického modelu dohledu k dynamickému přístupu založenému na riziku s cílem zlepšit ochranu spotřebitelů i podniků. Upravuje přiměřenost rizika a řízení kapitálu.
- Cílem je řídit majetkové hodnoty tak zodpovědně, aby mohly být v každém okamžiku splněny povinnosti, jako jsou požadavky na platební schopnost nebo určený profil rizika/výnosu.
- Pojišťovny jsou díky směrnici Solventnost II konkurenceschopnější na stále globalizovanějším trhu

OBSAH

- V původních směrnících bylo stanoveno statické schéma výpočtu míry solventnosti, jejíž výše se řídila celkovým objemem obchodů, přičemž se zohledňovaly čistě bilanční výše.
- Solventnost II se více zaměřuje na skutečná rizika a středem pozornosti se stává konkrétní riziko podniku.
- Musí být zohledňována veškerá příslušná kvantifikovatelná rizika (přinejmenším tržní riziko, úvěrové riziko, upisovací riziko a operační riziko).
- Nový systém dohledu tak přinese kapitálovou přiměřenost pojišťoven odpovídající riziku.
- Bude doplněn minimálním kapitálovým požadavkem (minimum capital requirement, MCR), který je třeba za všech okolností dodržet.
- důraz na kvalitní risk management, skupinový dohled nebo výrazné rozšíření rozsahu uveřejňovaných informací

JUDIKATURA

- **Nejvýznamější rozhodnutí**
- CASATI - Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 203/80 z r. 1981
- Scientologové - Rozhodnutí Evropského soudního dvora z 14. března 2000, C-54/99 Church of Scientology
- Případy zlatých akcií: C-58/99 Komise v. Itálie; C-463/00, Komise v. Španělsko; C-174/04, Komise v. Italská republika; C-463/04 a C-464/04 - Federconsumatori a další a Associazione Azionariato Diffuso dell'AEM SpA a další v. Comune di Milano; C – 112/05 Komise v. Německo (Volkswagen) C-212/09 Komise v. Portugalsko;

JUDIKATURA

- Daňová oblast

C-342/10 Komise v. Finsko; C-383/10 Komise v. Belgie; C-600/10 Komise v. Německo; C-364/01 Barbier; C-256/06 Jäger; C-11/07 Eckelkamp, C-43/07 Arens-Sikken; C-510/08 Mattner; C-132/10 Halley